

NY MUSIK

Alvin Lucier

Wind Shadows för trombon och två sinusgeneratorer (1994)

Music For Piano And One Or More Snare Drums (1992)

Hands för orgel (1994) – uruppförande

Music For Piano With Amplified Sonorous Vessels (1991)

Panorama för trombon och piano (1993)

Hildegard Kleeb – piano

Roland Dahinden – trombon

Björn Nilsson med assistenter – orgel

Sture Mangs – teknisk assistans

Lördag den 20 augusti 1994 kl. 16.00

Caroli kyrka, Borås

”Jag har ofta tänkt att den onödiga komplexiteten i mycket av den nya musiken tjänar som kompensation för brist på klara idéer; man lägger till vad som förefaller vara rikedom för att dölja fattigdom. När jag börjar arbeta med ett nytt stycke tror jag ofta att behovet av material är större än vad som senare visar sig vara nödvändigt ... Men så snart jag förstår de grundläggande principerna bakom de fenomen som verket baseras på försvinner detta behov av komplexitet och det överflödiga kan rensas bort. Verket kan nu existera i sin renaste form.”

Så säger Alvin Lucier (f. 1931), tonsättaren som staplat musikaliska Columbi ägg på varandra – ni vet sådana där geniala, retfullt enkla lösningar som förefaller alldeles självklara, som exempelvis i hans väl mest kända verk, ”*I am sitting in a room*”, i vilket en talad sekvens gradvis övergår i musik, enbart med hjälp av två bandspelare, en högtalare och – ett rum.

I am sitting in a room – det kunde stå som överskrift för hela Luciers skapande, ty själva kärnan i hans verksamhet är ett utforskande av naturliga akustiska fenomen. Och ändå, och det är ju det märkliga, så är det musik. Det är inte vetenskaplig undersökning och det går inte att avfärda som idékonst eller något liknande, det är djupt musisk och musikalisk musik.

Som framgår av nedanstående programkommentarer arbetar Lucier ofta med sinusgeneratorer, ofta så att han låter toner mötas på mikrotonsavstånd, varvid uppstår ett pulserande interferensfenomen som kallas beats, ett fenomen som ofta förflyttar sig i rummet. Det är dessa och liknande effekter som utgör själva musiken. Det gäller alltså att lyssna in sig på dem, att höra ”förbi” själva sinustonen, som enbart används för de särskilda egenskaper den har och som i sig bara är ett slags katalysator för rummets egenskaper.

En enklare, mera prestigelös musik än Luciers är svår att föreställa sig. Det är hans sätt att närma sig naturen, det öppna, nyfikna barnasinnets undersökning av hur saker fungerar, hur de låter, som utgör fascinationen också för lyssnaren: ”Jag försöker väl hjälpa människor att hålla snäckor till öronen för att på nytt lyssna till havets brus.”

Det är en stor glädje för Ny Musik att åter hälsa Alvin Lucier välkommen till Borås.

Wind Shadows för trombon och två sinusgeneratorer (1994)

”Två sinustoner som är stämde till nästan exakt samma tonhöjd skapar hörbara interferenspulser, s.k. beats, som rör sig genom rummet i riktning från högtalaren med den högre tonen mot den med den något lägre. Mot de båda sinustonerna spelar trombonisten långsamt glidande toner som resulterar i ytterligare en uppsättning pulserande och rörliga mönster. *Wind Shadows* komponerades direkt för Roland Dahinden.”

Music For Piano With One Or More Snare Drums (1992) ”är ett i raden av verk som jag komponerat för piano och resonanta föremål. I *Music For Piano With Amplified Sonorous Vessels* sticks mikrofoner ned i små kärl som placerats i pianot, så att de resonanser som är en följd av kärlets dimensioner blir möjliga att höra. I *Nothing is real* (som uruppfördes av tonsättaren vid boråsbesöket -92) kan fragment av en Beatles-låt höras strömma ur en tekanna. I det här verket fås virveltrummor, som är spridda i rummet, att sjunga med när pianot klingar.

Pianisten spelar en serie tonhöjder i noterad ordning, och repeterar dem i skiftande, överlappande mönster. När hon gör det, reagerar trummorna beroende på pianots tonhöjd, trummornas resonansomfång och placering i rummet.”

Music For Piano With Amplified Sonorous Vessels (1991)

”Fyra små kärl (exempelvis vinglas, havssnäcka, lerkruka och bambuskål) placeras i en flygel utan att vidröra strängarna. I varje kärl sticks en mikrofon ned. När enskilda toner, intervall eller ackord spelas på pianot, klingar kärlets resonanstoner, vilka fångas upp av mikrofonerna och förstärks. Avvikelse i tonhöjd mellan pianots toner och kärlets resonanstoner, vilka bestäms av deras dimensioner, skapar interferensmönster som pulserar med olika hastighet och skiftande rytm.”

Sonorous Vessels uruppfördes 1992 i Berlin av Margaret Lang Tang.

Om sitt *Panorama* (1993) skriver **Alvin Lucier**: ”Tidigare i år fick jag ett foto av Roland Dahinden och Hildegard Kleeb, ett panorama över de schweiziska och österrikiska alperna, så som de ter sig från deras hemstad Zug i Schweiz. Jag pla-

nerade en skidsemester i Schweiz och bad dem att ta med några turistbroschyrer till mig. Samtidigt funderade jag på att komponera ett stycke för dem. Så fort jag fick se fotografiet fick jag idén att översätta bergsformationerna till musikalisk notation. Trombonisten skulle 'rita upp' bergen genom att glida genom stycket, med nödvändiga andningspauser. Pianisten skulle markera bergstopparna. Eftersom trombonens glidande tonhöjder sällan skulle komma att sammanfalla med pianots fixerade, skulle avvikelserna uppträda som hörbara 'beats', toppar av starkare ljud som uppstår när ljudvågorna krockar.

Panorama skrevs direkt för Hildegard Kleeb och Roland Dahinden. Jag har haft nöjet att arbeta tillsammans med dem vid tidigare tillfällen. 1992 skrev jag *Music For Piano With One Or More Snare Drums* till Hildegard Kleeb. Och i februari 1993 uruppförde Roland Dahinden *Stacks*, ett solotrombonstycke tillkommet för en alldeles särskild lokal med en permanent installerad skulptur av Richard Serra – Yale University Art Gallery. Med *Panorama* hade jag det dubbla nöjet att skriva ett stycke för två så hängivna musiker.”